

Koltaváry Dénes vitéz
fhdy.

Cs.Zs.1944. Ø

Szombathelyi cső.zlj. pc.elh.szak.pk-a

Hadak Utján szerk.biz.t-ja

F.: Bánk Magda

Gy.: - Erzsébet, Marianne.

Szül.: 1917.10.06.

Dunántuli harcokban /Zalaegerszeg-Zalaszentiván

+ Los Angeles /California/ USA 1990.10.06.

SZOMBATHELYI CSŐ.ELJ. PC.ELHÁRTÓ SZAK PK-A

vitéz KOLTAVÁRY DÉNES

1917 - 1990

B.L.1991.XLIV,1.sz.8-9-o.

Vitéz Koltaváry Dénes cső.fhdy. a szombathelyi cső.zlj.pc.elh. szak.pk-a, az MHBK világszervezet egyik alapító tagja, cso.pvez. je, 1980 óta főcsop.vez, 1988-tól a Hadak Utján szerk.biz. tagja. Hivatását és önként vállalt munkakörét súlyos betegségében és odaadó hűséggel ellátva Los Angelesben /Cal. USA/ 73 éves korában szül.napján 1990.10,06. elhunyt.

1917.10.06. szül.Budapesten. A piaristáknál,érettségizett 1939-ben, a m.kir. Pázmány Péter Tud.Egy.-en a Jog és Áll.Tud. karon végbizonysítványt nyert. Az 1. és a 16.tüü oszt-nál teljesített katonai szolgálatot., majd a csőséghoz jelentkezett. A cső.ti-i tanf. elvégzése után klf. állomáshelyen hadibeosztásban, majd a szombathelyi cső.zlj-nál okt.ti., különleges pc.elh. öjálló szak.pk-ként szolgált. A Dunántuli harcokban Zalaegerszeg-Zalaszentiván térségében az orosz támadás során egyedül egy, az általa kiképzett beosztottakkal további hét ellenséges harckocsit semmisített meg.

1945.05.08. esett angol fogságba. Az USA-ba vándorolt ki. Cleveland-ban, majd Los Angeles-ben csop., majd főcsop.vez. megrendezi 1989.08-ban Clevelandban az MHBK konferenciáját. "Végvári Harcos néven. Irja 1978 óta a fejleményekről is beszámoló Borbála teker-cset. Utolsó kívánsága volt, hogy koszorúmegváltást a Hadak Utján javára fordítsák. Temetése nagy részvét mellett ment végbe 10,10-én Los Angelesben. a Szent István templomban. Nemzeti zászlóval letakart koporsóját két fia, két veje és két bajtársa vitték. A

Gyászszertart-st Ft.Dr. Horváth A. Benedek O.Praem. plébános tartotta Bucsuztatták az MHBK nevében v.Martonfalvy Hugó kp.vez. és mások.A nsgyszámu gyászoló közönség koporsójától a magyar Himnusz hangjaival bucsuzott.

Gyászolják felesége v.Koltaváry Dénesné szül. Bánk Magda, gyermekei csládja, tiz unokája, bajtársai Magyarországon és külföldön.

A MKCsBK közp.vez-je levélben fejezte ki a Közötség és a bajtársak részvétét az elhunyt özvegyének és családjának.

"A Hazáért Mindhalálíg" /H.U.1990.11-12./

B.L.1972.01-06.XXV.évf.1-6.sz.44.o.

Koltaváry Marianne, Magdolna, Koltaváry Dénes fhdgy. leánya, 1971.06.19. háseget esküdt Sárközy Zoltán Andrásnak Alhambra, Kalifoeniában.

Komár Ander: Kovács Zoltán András: A Szálasi kormány B.M.185.o.

1945.02.14. Hajnalban a budai estrengyürüből kitörtek közül

mindössze 11 magyar érte el saját vonalainkat.

Köztük egyetlen magyar cső ti.: Komár Ander.

Komáromi Károly József István
/fhdgy./
hdgy.

1942.06.01.
/1942.06.évf./

1942.07.01. 1920.06.19. 1942.06.18. 1942.07.

I.cső.ker.

Kingston /Tasmánia/ Ausztrália

+ Hobart /Tasmánia/ Ausztrália 1986.09.15. Blackmans Bay-Temeő
Szivbaj

F.:

Gy.: - Mária, Barbara, Károly

F.: HILDEBRAND MAJA

B.L.1987.XL.1.sz.6.o.

Komáromy Károly József István fhdgy., az MKCSBK melbourne-i
/Vic. Ausztrália/ csop.t-ja, 1986.09.15, házasságának 42.évében
66 é korában Hobart-ban /Tasmánia, Ausztrália/ elhunyt.

A LA-t 1942.ben végezte és 08.20-án avatták cső.hdgy-á.

09.19-én temették a Blackmans Bay r.k. templomból.

Gyászolják özvegye Komáromy Károlyné, született Hildebrand Maja:
gyermekai: Mária, Barbara és Károly és családjaik, unokái, huga
Ili, Rónayné, kiterjedt rokonsága, bajtársai barátai és a tasmáni
ai magyar közösség.

/Dr.Sz.E. 1986.X.14.+gyj./

Komáromy László

~~száz. szd.,~~

1942.03.31.

/1935.évf./

Cső.zlj. Gödöllő szd.pk.

1942.03.31. 1914.11.12. 1939.01.01.

+ Reading /Anglia/ 1971.04.30.

F.: Karsay Gizella

Galánta zlj. lov.szd.pk-a

Braham: I/463.o. Órgy.Közreműködött a szászrégeni zsidók összegyűjtésében.

KOMÁROMY LÁSZLÓ százados 1971. április 30-án Reading, Angliában hosszú betegség után 66 éves korában elhunyt. Május 4-én temették ugyancsak Reading-ben. Talán egyetlen Ba. társunk volt, ki tudásával és szorgalmával sokra vitte Angliában, a Hungarian Monitor Service-nél dolgozott az angol rádió és televízió keretében. Odahaza megbecsült és értékes tisztként elit beosztásokban szolgált, a galántai csendőr zászlóalj lövész szdpk-ként, majd zlj. sgt.-ként, végül különleges beosztásban az összeomlásig. Özvegye, évfolyamtársai, bajtársai gyászolják.

Komporday Pál VITÉZ
hdgy.

1944.01.01.
/1944.évf./

VI.cső.ker. Szolnoki oszt. Szárnypk.h.

1944.01.01. ^{SÁTORALJAÚJHELY} 1921.03.23. 1941.08.20. 1941.

1.F.: + Moór Etelka

2.F.: Palocsay István cső.fhdgy. leánya

Gy.: - 2 fiú ^{PALOCSEY EVA KLÁRA}

Ujvidéki nyot aloszt. 5/1.

Galántai cső.zlj. szd.pk.

SzU.hdf.

AVO börtön, Gyorskocsi-u.

10 é Várpalota, Tatabánya, Csolnok

üzemmérnök

Miskolc, Kavics-u. 29.sz.

NSzK.: Orendy Norbert cső.alez sgti.-je

+ MISKOLC, 1999. 11.03.

HAMVAIT APISÍRJÁBAN HELYEZTEK EL TISZALUCON

Kiss Gábor →

← Kéjváros

← Perjeteri György

Композыя Вэл

Komporday Pál

Sátoraljaújhely, 1921.03.23.

A/ Avatás utáni adatok /1941-45/

1941-ben a m.kir.27.székely honv. gy.e. III.zlj. 7. szd-hoz vonultam be Marosvásárhelyre, ahol 1942.10. beo.ti., szá.pk. voltam.

1943.08.Bp-re vezényeltek a Böszörményi uti cső. laktanyába, ahol cső.ti. tanf-on és próbaszolgálati-~~idgy~~-i tanf-on vettem részt. 1944 05. a szolnok cső. szá.nyphk. voltam. 1945.02.a m.kir.V.szegedi cső.ker. 5/1. nyo.alos. Ujvidék beo.ti.ként szolgáltam. 1945.05.10.a galántai III.cső.zlj-nál voltam szá.pk.Ekkor am.fogságba kerültem Hochenfurtban.

B/Háboru utáni adatok. /1945/.

1945.06. majd 1947.06. szovjet háf-ba voltam Don-Lebedianban, Rozsgyeaszovban, Rjazanyban.

1947.07.-1950.08. különböző helyeken sm. voltam, ekkor a miskolci rőkap-ság letartóztatott és átadott az ÁVÓ-nak /Miskolci ÁVÓ börtön 1951. 04. Markó utcában bizonyítékok és tanúk nélkül is, feltételezhetőség alapján első fokon 10 évi, másod fokon 8 évi börtönre ítélték. Büntetésemet 1956. 06.27-ig különböző helyeken Markó-utcam Márianosztrara, KÖMI-táborok Várpalota-Cser, Tatabánya,Csolnokon szénbányáiban töltöttem, amikor ref.fel feltételelesen szabadlábra helyeztek. Ettől kezdve 1981.03.nugáklományba helyezésemig különböző miskolci vállalatoknál voltam sm., adminisztréto energetikus.

1960-1972ig megszereztem a kisgazdasági technikai üzemszervező szak technikai üzemszervező üzemmérnöki okleveleket. 19881.03.23 nyug-ig óta partásként dolgozom Borsod-m-i KOJÁL-nál.

Mit kellett volna tenni?

avagy

Mit tett volna akkor, abban a helyzetben, ha egy csendőr helyett Ön lett volna ott?

/Nekrológ a csendőrség ravatalánál./

Mit kellett volna tenni? Már egy fél évszázada keresem a kielégítő választ a kérdésre, mert a '45-ben kettészakadt világ mindkét fele szögesen ellentétes feleletet ad rá.

Most, amikor egy filmet akarnak készíteni a csendőrségről, rendezni szeretném gondolataimat arról, hogyan miként maradt meg emlékeimben a testület.

Ezzel a visszaemlékezéssel tulajdonképpen tisztességgel temetni szeretném a csendőrséget, nem dicsérni.

A megmaradt örökséget, a testület szellemét kifejező lényegét, pár évvel ezelőtt egy volt bajtársamnak küldött levélben fogalmaztam meg. Emígyen szól a levél:

Kedves barátom!

Közöttünk tér s idő feszül.. Míg olvasom soraidat, egymást kergetve egyre gyűl agyamban ezernyi gondolat, mi árad felém a sorokból. Bennem még most oly komoly az érzés, mint hajdanán, mikor egy nemesveretű testület szelleme /a l'esprit du corps/ irányította éltemet.

Közénk bár tér s idő feszül, de egybefog az indítás. Járhatjuk utunkat egyedül, vagy kapcsolódhat annyi más élmény utunkhoz társakul, leperreg rólunk, ~~Marad~~ a váz, a lényeg, mihez konokul, akarva/?/ akaratlanul/?/ ragaszkodunk. Mert mindenki annak a kornak gyermeke, melynek szellemét, hitét az anyatejjel szivta be magába, s az határozta meg, mi légy.

Közénk még tér s idő feszül, de gondunk, s célunk ugyanaz. Alszent hazugságként ránk terül egy rágalom, mely elmaraszt, botor bosszú s nem igaz. Mert ki ne tudná jól, nagyon, hogy nincs állam e föld ölén, s nem létezhet hatalom, hol ne szabályozná Törvény a Rendet, mely egyetlen oltalom a káosz ellen. A törvény alap, min felépül a rend: egy hierarchia. E modell örök, mit nem kerülhet meg sem hit, sem eszme, sem politika.

Ajtörvény jó-e, rossz-e? Nem tudom. A kar nem tünődhet el azon, miről a fej dolga dönten. A kar tisztelte a védelem, hogy ne érje a rendet sérelem, s aki a törvényt tiszteli, a karban oltalmát leli; ám ki a törvénnyel szemben áll, annak a ~~törvény~~ akadály.

Közénk most tér s idő feszül... Lesz-e még rá alkalom, hogy kezet fogjunk? Időnk repül. Sodródva zűrés utakon szétszóratunk, de összetart téren s időn felett most is, mint valamikor, mi örökségünként ~~itt~~ maradt: egy jobb sorsra érdemes testület szelleme /a l'esprit du corps/: Vitézség! Hűség! Becsület!

Élővel.

Századunk háborúktól terhes éveiben a kényszerpályán sodródó hazánk csöppnyi hajójának vezetői úgy váltogatták a politikai irányzatok oldalait, színeit, miként a hullámok sodorta hajó hanykódása közben hol a jobb, hol a bal oldalára dől. Valahányszor e dülöngélésben oldalváltás következett be, a lengőmozgás törvényszerűségének megfelelően, az egyre gyorsuló lendület bőven sodort magával a lakosság különböző rétegeiből kiszakított csoportokat.

A csoportok tagjait attól függően tartották áldozatoknak, vagy elítélendő bűnösöknek, hogy kik és milyen oldalról szemlélték őket. Arról az oldalról-e, amelyikről indult, vagy amelyik felé lendült az inga.

Ilyen elsodort csoport volt testületünk is a m.kir.csendőrség. Jogosan vetődhet fel a kérdés, van-e értelme egy fél évszázad után egy elmarasztalt, bűnösnek mondott, megszüntetett, megbüntetett testületről egyáltalán szót ejteni? Ha mégis igen lenne a válasz, akkor talán az lehetne az indok, hogy a ma társadalmának azon tagjai, akik nem voltak részesei századunk csúfos éveinek, most egyfajta kíváncsisággal fordulnak a múlt valódi képének megismerése felé. Hiszen az elmúlt 50 esztendő megmutatta, hogy nem várt olyan csodálatos jövő az országra, mint aminőt a hatalomra kívánczók ideológiája ígért. Vagy vidékiesen szólva nem volt olyan szép a meynyasszony, mint amilyenek a kommandálók dicsérték. Pedig az új vezetés mindent megtett, hogy megszabadítsa a népet az "elnyomás" minden terhétől, nem utolsó sorban a "népnyúzó" csendőrségtől. Ám az sem lehetetlen, hogy ez a téma, egy jól eladható témává lett.

Milyen is volt a csendőrség?

Természetesen mindenki olyan véleményt alakít ki róla, amelyet ismeretei, tapasztalatai, de főként az uralkodó propaganda nyomán kialakítani képes volt. Mindenki véleményét csak tisztelettel tudomásul lehet venni, de elfogadni nem szükségszerű.

Megkísérlem én is, "sine ira et studio" hogy harag és elfogultság nélkül beszéljek a testületről, melynek 5 évnyi előképzés és tanulás után másfél évig tényleges szolgálatot teljesítő tagja voltam.

Szeretném bemutatni a testületet, hogy milyennek láttam én akkor, és milyennek maradt meg bennem, emlékeimben 50 év eseményei után is az a testület, melynek tagjaként leélni az életemet hivatásomul választottam fiatal fővel az érettségim után. Ismereteim, tapasztalataim alapján igyekszem a tényeket felsorolni.

A történészeknek módjuk, lehetőségük van arra, hogy az irattárak anyagai alapján megbízhatóan tárják fel azt, hogy hol, kik által mi történt. Ám az időrendi felsorolásból hiányzik a miért úgy?/ kérdésre adandó válasz. Hiányzik a történések időrendi leírásából az eseményekben szereplők indítékainak /belső és külső indítékoknak/ a megvilágítása, bemutatása. A tettekben csak a felszín látható, a meghatározó körülmény nem. *belső indíték nem.*

A történészek is csak az egyéni gondolkodásmódjuk, neveltetésük alapján tudhatnak következtetni arra, hogy miért az történt, ami történt, és adatott-e vajon lehetőség arra, hogy ne úgy történjen meg; hanem lehetett volna-e más megoldást választani? Ugyancsak a következtetés lehetősége marad annak kiderítésére, hogy milyen következményeket vont volna maga után a cselekmény végrehajtásának elmaradása. /A "ha-t" nem fogadja el a történetírás, de a valóságban a döntéshozónak feltétlenül számításba kell vennie ezt is./ Egy példát erre: Szombathelyi vezds. a katpol-on történt kihallgatása alkalomával arra afeltett kérdésre: "Ön szerint olcsón úszta meg Magyarország a háborút?" Ezt a választ adta: "Olcsóbban, mint-ha másként járt volna el." /Zinner Tibor és Róna Péter: "Szálasiék bilincsbén" I. kötet 243. oldal./

A történésekre vonatkozó: miért úgy/??/kérdésre a belső és külső indítékokra, csak a történéseben szereplők adhatnának aránylag kielégítő választ. Am ezeknél is figyelemmel kell lenni:

- a személyi tulajdonságokra,
- az akkori társadalomban elfoglalt helyzetükre,
- melyik harcoló félhez tartozónak vallották megukat,
- a szépítő vagy bosszúálló szándékra,
- az idő múlásával együttjáró feledékenységre, nosztalgiára.

E rövid megemlékezés jobb megértése céljából feltétlenül szükségesnek látszik egy pár fogalom tisztázása, melyhez segítségül a Magyar Értelmező Kéziszótárt hívom.

Állam: 1./ Valamely országban a mindenkori uralkodó osztály legfőbb hatalmi szerve.

2./ Ország

Állambiztonsági: az állam biztonságán őrködő, az állam védelmét szolgáló,

Közbiztonság: az élet- és vagyonbiztonságnak a /közállapotoktól függő/ megvalósulása.

Törvény: az államhatalom legfelsőbb szervétől alkotott jogszabály.

Az állam törvényekkel, hatóságai rendeletekkel szabályozzák az ország belső rendjét. Meghatározzák:

- a polgárok jogait, kötelességeit /alkötmány/
- a magánéletben, a gazdasági tevékenységek alkalmával kövendő szabályokat /Ptk./,
- az állam maga, illetve a polgárai védelme érdekében törvénybe foglalja azokat a tetteket, magatartási módokat, melyeket tilt, melyek elkövetése esetén a törvényt sértőt a bíróságok felelősségre vonhatják /Btk./.

Ez utóbbiakra vonatkozóan a törvény megnevezi a büntetés nagyságának határait is. A büntetési tétel nagyságától függően vannak u.n. "hivatalból üldözendő" bűncselekmények, melyek észlelése esetén a bűnüldöző szervek eljárni kötelesek. Ilyen esetekben az eljárás megindításának elmulasztása felelősségre vonást eredményez. Az állam a törvényeket kihirdeti, azaz az állampolgárok tudomására hozza. Lehetőséget adván ezzel nekik arra, hogy szabad elhatározásuk szerint döntsenek a cselekedetük megvalósításáról, vagy a meg nem tételéről.

Nép: 1./ Nagyobb emberi közösség, melyet a közös nyelv, a /részben/ közös eredet és a közös hagyományok fűznek össze.

2./ Valaminek a lakossága.

Ez utóbbi értelmezés szerint benne van minden polgár, aki az állam területén lakik, akár megsértette-e a törvényt, akár nem. Itt találkozunk az első kettősséggel, mely a közbiz-^①tonsági szervek tevékenységének vizsgálatánál bő teret ad a szubjektív vélemények kialakítására. /Még lesz egy pár kettősség/ Abban az esetben, ha a közbiztonsági szolgálatot teljesítő fellép egy törvényt sértővel szemben, egy kis csalafinta gondolkozással könnyen mondható, hogy magatartása, eljárása "népellenes", hiszen a törvényt sértő is a néphez tartozik. Különösen lehet ezt a gondolkodásmódot alkalmazni akkor, ha a törvényt sértést csoport követi el, mely később uralomra kerül. Próbáljuk meg felbontani ezt a látszólagos ellentmondást. Van tehát a "NÉP", az állampolgárok sokassága, melynek védelme érdekében törvényeket hoznak. A "nép"-ben mindig akad olyan egyed, akadnak egyedek, csoportok, melyek törvény által tiltott cselekedeteket követnek el. Cselekedeteikkel polgártársaik - kik szintén a "nép"-hez tartoznak - biztonságát veszélyeztetik. Ha a biztonsági szervek ilyen esetekben

© Az az az eljárás megindítása nem az eljárás nem az eljárásról függ.

fellépnek, akkor a nép passzív, védtelen részét védik azzal az agresszív csoporttal szemben, melyek magatartása sérti a törvényt. /Törvénynek az akkori államhatalom legfelsőbb szerve által alkotott jogszabályt kell érvényesnek tekinteni./ Ilyen esetekben csak az ilyen-olyan ideológiájú elkötelezettség alapján lehet az eljárást "népellenesnek" minősíteni. A nép melyik csoportja a nagyobb, a támadó vagy a támadott; a nép elkülönülő csoportjainak összeütközéseiből, melyik marad felül, és melyik lesz a vesztes, az a biztonsági szervek hozzáállását nem befolyásolhatja, mert ha a semlegességét nem őrzi meg, akkor az eljárásának erkölcsi alapja dől meg. Ha pedig a hatályos törvényeknek, a rendnek megfelelő állapotot nem biztosítja, akkor feladatát nem teljesíti, amiért még bűnvádilag is felelősségre vonható. Ezek után a kissé hosszúra nyúlt, de el nem hagyható bevezetés után, megkíséreltem, hogy emlékeim, ismereteim, tapasztalataim felhasználásával tárgyilagos képet nyújtsak a testületünkről. Bár szolgálati éveim száma /másfél év/ nagyon kevés a testület 64 év és 1 hónapnyi működési idejéhez, ám ma már nem sokan vannak életben, akik ennél hosszabb szolgálati idővel rendelkeznek.

A szolgálat.

A csendőrség szabatos megnevezése: "A csendőrség katonailag szervezett fegyveres őrtestület." A honvédség szolgálati ága volt.

Feladata volt a csendőreskü előírása szerint a közcsend és a közrend felett való őrködés, annak biztosítása; az állam saját maga és polgárai védelmére hozott törvények és rendeletek illetékességi területén való ellenőrzése és betartatása. A csendőrség illetékessége kiterjedt az ország egész területére, kivéve a városok közigazgatási területeit, melyek a rendőrség illetékessége alá tartoztak.

A csendőrség szolgálatában meghatározó volt, hogy:

- a csendőrség nem volt hatóság; a törvénysértés folytatásának megakadályozása volt a feladata, illetve felderítése;
- a törvénysértések fellett ítélkezési jog nem illette meg;
- kötelessége volt a törvénysértések ~~nével~~ a Btk. 6-aiban rögzített tényálladási elemek maradéktalan, hiteltérdemlően bizonyított felsorolása alapján a feljelentések elkészítése. A feljelentéseket a megfelelő hatóságokhoz időben köteles volt eljuttatni

A csendőrség és a polgári hatóságok közötti kapcsolatról tudni kell, hogy a polgári hatóságok igényeit a törvények és a rendeletek előírása szerint a testület megfelelő egysége teljesíteni tartozott, de a teljesítésre vonatkozó parancsot csendőregységnek csak csendőrtiszti parancsnokság adhatott. Sürgősség esetén a polgári hatóságok közvetlenül is fordulhattak a csendőrsökhöz, de ebben az esetben is a csendőrtiszti parancsnokságot értesíteni tartoztak. /"aggályos felhívás"/. Kivételt képeztek ebből a szempontból a bíróságok, melyek egy bűnvádi eljárással kapcsolatban, esetlegesen pótnyomozás elvégzésére szólíthatták fel közvetlenül az őrsöket. /Az ilyen pótnyomozásra való felhívás nem vált az őrs munkájának dicséretére./

Itt találkozunk a második kettősséggel: főként polgári ügyekben ⁽²⁾ katonai gondolkodásmód szerint kellett eljárni. Ugyanis: a csendőrség szervezetileg, fegyelmileg, kiképzésileg, személyi ügyek szempontjából am.kir.honv.min. 20. /csendőrségi/ osztályához tartozott; feladatainak végzése szempontjából a polgári hatóságokhoz kapcsolódott, a m.kir. belügymin. VI/b. /csendőrségi szolgálati/ osztály irányítása alatt.

© Szerzői jogok
tanulmányi írásokról
a népszéki utóm

A honvédséghez való tartozás tette lehetővé, hogy a csendőrkörjárőr katonákkal szemben is felléphetett, valamint azt, hogy a csendőrök felelősségre vonása, bűnvádi felelősségre vonása a hadbíróshoz tartozott.

/Csak a megszüntetésével tettek át minden csendőrügyet a belügymin.-hez 1945 márciusában./

A csendőrség kezdetének idejéről nem sok ismerettel rendelkezem. Egyrészt azért, mert túl messze esett a mi szolgálati időnkől, másrészt azért is, mert az 1921-es békével lezárult az u.n. K.u.K. időszak. /Erről az időszakról dr. Rektor Béla volt cső.szds. könyve "A csendőrség oknyomozó története" bő és hiteles tájékoztatást ad./

Kétségkívül a m.kir. csendőrség közvetlen elődje a Bachzsandárság volt, melyet I. Ferenc József, aki akkor még nem volt megkoronázott magyar király, az 1848-as szabadságharc leverése után a "rebellis" magyarok elnyomása céljából hozott az országba. Tőlük örököltük a császárvadász kalapot.

A kiegyezés után, az 1881. febr.14-i királyi pátens lett a m.kir. csendőrség alapító oklevele. Még jó sokáig érezhető volt a K.u.K. elődök szelleme, mert hiszen honnan vehette volna át a tapasztalatokat, a szakmai ismereteket, a csendőröket, a tiszteket a m.kir. csendőrség, mint az elődjétől. De az 1920-30-as évek során már csak a kakastollas vadászkalap emlékeztetett az elődökre. Egy számottevő eseményről van tudomásom. Az 1919-es forradalom idején Fery Oszkárt, a csendőrség akkori felügyelőjét és két másik csendőr ezredest még Romanelli ezds. sem tudta kimenteni a lenin-fiuk kezei közül. A három tisztet összeesküvéssel vádolva, a kiérdezés folyamán megölték.

Ha a két háború közötti időszak m.kir. csendőrségét megismerni kívánjuk, akkor előbb meg kell ismerkedni azzal a három pillérrel amelyen ez a testület nyugodott. Ezek:

- A csendőreskü, mely belépő fogadalom volt, az elkötelezettség követelményeit írta elő;
- A csendőr-tizparancsolat; a testület szellemét kifejező három jelszó, melyek a testület erkölcsi kívánalmait tartalmazzák;
- A Szentesítés, a Szolgálati Utasítás, mely a szolgálati feladatokat, azok végrehajtásánál betartandó előírásokat foglalja össze.

1./ A csendőreskü.

En ünnepélyesen esküszöm a Mindenható Istenre, hogy Főméltóságú vitéz Nagybányai Horthy Miklós, mint Magyarország törvényes megválasztott kormányzója, a Magyar Alkotmány és Hazánk Szentesített törvényei iránt, hűséggel és hódolattal viseltetem. Esküszöm, hogy kötelességeimet, mint Magyar Királyi Csendőr/tiszt/ a közrend, a közcsend és a közbiztonság szolgálatában az idevonatkozó utasítások szerint, mint katona pedig a haditörvények és szabályok szerint mindenkor és mindenben teljesítem. Haza és nemzetellenes, vagy olyan irányzat szolgálatába, amely a hadsereg vagy a csendőrség fegyelmét aláásni igyekszik, nem lépek, semmiféle titkos társulatnak nem vagyok és nem leszek tagja. Minden körülmények között csakis a szolgálat, a Kormányzó és az Állam javát mozdítom elő. A Törvények, Előljárokim és Feljebbvalóim parancsainak és meghagyásainak készséggel engedelmeskedem, és a szolgálati titkot hiven megőrzöm. Isten engem úgy segélyjen! Amen!

2./ A csendőr-tizparancsolat.

1. Megemlékezzél arról, amivel Istennek tartozol!
2. Én vagyok a te Hazád: Nagy-Magyarország!
3. Hűséged, Becsületed, Vitézséged nem eladó!
4. Légy erkölcsös, józanéletű, engedelmes!
5. Tiszteld előljáróidat, mint Atyádat, szeresd bajtársaidat, mint tenmagadat!
6. Tanulj és tudj! A tudás második fegyvered!
7. Védj a másét, a magadét ne pazarold!
8. Mögötted a törvény, előtted is az legyen!
9. Igaztalanul ne vádolj! Fegyvered ártatlant ne bántson!
10. A család szentély, ha magadnak nincs, örsődben stb. megtalálod!

/ vitéz Nemerey Márton altbgy.
a Csendőrség Felügyelője
1939.VIII.1-1942.XI.15./

A testület szellemét kifejező követelmény hármasszója:

Végezd a munkádat ----- hiven,
Élj ----- becsülettel,
Állad meg a helyedet vitézzül.

/ vitéz Szinay Béla altbgy. 1932.
cső. felügyelője/

Hiven! Becsülettel! Vitézzül! E hármasszó minden örsön, minden parancsnokságon jól látható helyen szerepelt, hogy ne tévessze senki soha szem elől.

Azt hiszem a fentiekhez nem szükséges magyarázat. Aki elolvassa, döntse el maga, hogy ilyen elvek gyakorlati megvalósításával, a kiképzés során a csendőrséghez kerülőket, milyen gondolkodásmódra nevelhette a testület. Bár a csendőrség tagjai is éppen olyan emberek voltak, mint bármely más területen dolgozó férfi, csak a velük szemben támasztott követelmény mércéjét tették magasra. Nem elérhetetlenül magasra, de kellő igyekezet szükségeltetett annak eléréséhez. Az elkövetett hibákat, észrevett hiányosságokat pedig szorosán követte a kérdőre-vonás.

3./ A SZUT. A Szolgálati Utasítás a csendőrség bibliája, kátéja volt. Részletesen és tetelesen megfogalmazta, felsorolta mindazokat az utasításokat, szabályokat, magatartási formákat, eljárás módokat, melyek a csendőrségi szolgálat folytán

- a testület szervezeti felépítésével, az egységek feladataival, függőségi viszonyaival, ezekből adódó jogokkal és kötelezettségekkel, felelősségekkel;
- a laktanyák rendjével /elhelyezési és időrendjével/;
- a kiképzéssel, oktatással;
- a közbiztonsági szolgálattal, a szolgálat idején tanusítandó, illetve tanusítható /jogos illetve köteles/ magatartással;
- az ellenőrzésekkel, a szemlékkel;
- a külső hivatalokkal /katonai parancsnokságok, polgári hivatalok/ való kapcsolatban felmerülhettek.

A csendőrségnél érvényes ügyviteli rendet, az iratok formaiságát a CSÜSZ. /a Csendőrségi Ügyviteli Szabályzat/ határozta meg.

Kik kerülhettek és hogyan a csendőrséghez?

A csendőrség illetékeségi területe a vidék volt. Jó érzékkel tehát zömmel falusi fiatalokból, katonaságot megjárt, ott valamilyen rendfokozatot elért fiatalokból igyekezett a testület állományát feltölteni. A jelöltek iskolai végzettsége általában a középiskola 4 osztályáig terjedt.

Az előzetes otthoni környezettanulmány után, a büntetlen előélet feltételeinek is megfelelő, talpracsett fiatalember valamelyik örsre került próbacsendőrnek.

Ettől az időtől kezdve a próbacsendőrnek parancsnokai irányítása és felügyelete mellett, állandó tanulási kötelezettsége volt, egészen addig, míg örsparancsnok nem lett. Am, mint örsparancsnok sem szakadhatott el a tanulástól, mert ebben a beosztásban neki kellett oktatnia a beosztott fiatalabb csendőröket.

Az örsökön folyó katonai gyakorlatozás és elméleti oktatás a szakaszparancsnokok és a szárny állandó jellegű ellenőrzése mellett történt. Minden hónapban a szárnyra fel kellett küldeni a tárgyhavi írásbeli feladatokat, a feljelentések másolatait, a szolgálati havifüzetet, a járőrlapokat.

Az oktatási témák megfeleltek a csendőriskolákban tanultaknak: katonai gyakorlatok, a Szut., Btk., Csüsz., nyomozástani ismeretek, írás, jelentések fogalmazása, számtani feladatok, a lovasörsökön a lovaglás oktatása volt.

A cső.szárnyak tevékenységét, irányító, ellenőrzését pedig a magasabb parancsnokságok ellenőrizték. /osztálypság, kerületipság, csendőrfelügyelőség./

A Szut-ban felsorolt feladatok ellátása a csendőrörsök járőrszolgálati tevékenysége révén valósult meg. Az állampolgárokat valószínűleg a járőrszolgálat érdekelhette a legjobban, hiszen ilyenkor került legtöbbször kapcsolatba a csendőrséggel. Különös figyelmet fordíthatott a polgár - a nép tagja - akkor a csendőrök megatartására, amikor éppen az ő viselkedése került a járőr figyelmébe.

Az örsön a járőrszolgálatot az örsparancsnok vezényelte, irányította, ellenőrizte. A szolgálat vezénylésének elve az volt, hogy az örs területének minden részén minél gyakrabban jelenjen meg járőr. A kiírásnál arra kellett törekedni, hogy a szolgálati terhelés lehetőleg egyenlő arányban érintse az örs beosztottjait.

A szolgálati beosztást, annak végrehajtását, az örsparancsnok irányítási, ellenőrzési tevékenységét a szárnyparancsnokság folyamatosan ellenőrizte. A csőszárnyak tevékenységét, irányító ellenőrzését pedig a magasabb parancsnokságok ellenőrizték. /Osztálypság, kerületipság, csőfelügyelőség./

A járőr szolgálata idején a kijelölt utvonalán figyelemmel kellett kísérje az ott folyó életet. Az utvonalától csak nyomós ok esetén térhetett el. Az okot írásban, a járőrlapon rögzíteni kellett. Volt olyan járőrszolgálat, melyet egy meghatározott céllal küldtek ki. Törvénytörtő események észlelésekor a járőrnek intézkednie, cselekednie kellett.

Mikor volt joga saját döntése alapján az eljáráshoz, vagy mikor, milyen esetekben kellett kötelezően fellépnie, azt a Szut. pontosan előírta. A kötelezően előírt fellépés elmulasztása felelősségrevonást eredményezett. Tévedés még véletlenül se fordulhasson elő, azért volt az idevonatkozó ismeretek állandó oktatása az örsökön, az iskolákban, a szolgálat egész folyamán.

A csendőrijárőr katonai szempontból, a csendőreskü megfogalmazása szerint "a haditörvények és szabályok szerint" kellett kötelességét teljesítenie, tehát mindig éles helyzetben teljesítette feladatát. Elindulásakor nem tudhatta előre, hogy milyen esetekkel találkozhat. A fellépésekor csak magára, tudására és járőrtársa segítségére támaszkodhatott. Viszont eljárása alkalmával tanúsított magatartása mind a polgárok, mind az előljárói előtt bírálat, szóbeszéd tárgyát képezte.

Ugy kellett cselekednie, hogy a feladatát sikeresen megoldja, az emberek ne találjanak benne kifogásolni valót, az ellenőrzés helyeselje. /Ami így együttesen nem is volt olyan könnyű dolog./ Ennek érdekében történt az egy életem át tartó gyakorlás, tanulás, ellenőrzés. Ez a rendszeresség biztosította azt, hogy a csendőrszolgálatra nagy általánosságban, de részleteiben sem az önkényeskedés, sem a részrehajlás nem lehetett jellemző. A csendőr egyformán járt el akkor is, ha a sarki kocsmáros, akkor is, ha bíró volt a sértett vagy a gynyúsított.

Szolgálatára idején a járőr felelősséggel tartozott az útvonalához tartozó terület közbiztonságáért. Az őrsparancsnok az őrs, a szárny és így tovább, felfelé minden parancsnok a parancsnoksága alá eső terület közbiztonságáért szolgálatának teljes időtartama alatt felelősséggel tartozott.

Ennek a felelősségnek a parancsnokok csak úgy felelhetek meg, hogy beosztottaikat oktatták, gyakorlatoztatták, szolgálatukat folyamatosan ellenőrizték, problémáikat megbeszélték.

Ezt a célt szolgálták a szemlék, /a bejelentett és meglepő szemlék/, az őrsökön készült feljelentések másolatainak elbírálása, az őrsök minden tevékenységének folyamatos ellenőrzése. A feljelentések másolataira ráírt megállapítások az ellenőrzött fogalmazványokkal együtt visszakerültek az őrsökre.

A tv nézők nagy érdeklődéssel nézik a "mesterdetektivek" /Colombo, Derrick stb./ bravúros nyomozásait. Kétségkívül elismerésre méltó egy bűncselekmény bravúros kiderítése, de ne feledjük el, hogy ez csak "eső után köpönyeg". A közbiztonsági szolgálat első és legfontosabb feladata a bűncselekmények elkövetésének megelőzése, a prevenció. Az állampolgár érezze azt, hogy biztonságban van, hogy nem lesz bűncselekmény sértettje, pláne áldozata.

Amiért a csendőrség munkájáról, szolgálatáról elismerőleg lehet nyilatkozni, az éppen azért van, mert ezt a prevenciót, bűnmegelőzést 64 éves szolgálatára alatt jól oldotta meg.

/Boriszka, vagy Mari néni éjjel tíz órakor is bátran mehetett át a szomszéd tanyára, minden valószínűség szerint onnan ugyanúgy tért vissza, minthaogyan átment. Mert mindenki tudatában ott volt: a csendőrök bármikor, bárhol megjelenthetnek. A tömeges összejövetelek probléma-mentes lebonyolításának is bázisítóka volt a "tiszthelyettes urak" jelenléte. A faluban a "janik" is féket tettek elszántságukra, ha a járőrnek csak a híre jött meg./

A prevenció megvalósításánál, a bűncselekmények megelőzésénél, kiderítésénél nagy szerephez jutott a "bizalmi hálózat". /Ez nem hasonlítható össze a '45 év utáni évek "bizalmijával" vagy pláne a III/III-okkal./

Minden őrsparancsnok nagy figyelmet fordított arra, hogy az őrsére helyezett csendőr az őrs terület helyi és személyi viszonyaival mielőbb tisztába jöjjön. Ismerje meg teljesen az őrs jellemző pontjait, helyeit, személyeit: nevezetesen, hol található a hatóságok, egyéb hivatalos helyek, a jegyző, az orvos, a bíró és az ismertebb emberek lakása. De éppen így kellett ismernie a "rosszhírű" helyeket is; a csehezen fékezhető embereket szintén. Mielőbb meg kellett ismernie személyesen is a hivatali embereket, de kívánatos volt az is, hogy az őrs területén minél több embert ismerjen személyesen. A helyi és a személyi ismeretek teljessége úgy alakult ki, hogy egy tapasztalt járőrvezető a járőrtársát szolgálatuk alatt ezekkel megismertette. Mivel a csendőr ugyanabból a rétegből került ki, mint a vidéki lakosság, hamar kapcsolatot tudott teremteni, és szót tudott érteni az emberekkel.

Idővel ez a kapcsolat egyes személyekkel elmélyült, ^{elké} bizalmasabbá vált, és így a csendőr a falu mindennapi eseményeiről jól tájékoztatottá vált. /A falusi ember megfigyelőkészsége, következtetőse igen figyelemre méltó./ A csendőr a hozzá bizalommal viseltető emberek révén megbízható hírforrássá tett szert. Ezeket az embereket nevezték "bizalmi-egyéneknek." A bizalmi-egyén a csendőr személyes ismerőse volt. A kapcsolatról lehet, hogy még az őrsparancsnok sem tudott. Mivel minden csendőrnek volt bizalmija, így kialakult egy "bizalmihálózat", mely nem pénzben vett információt jelentett, hanem emberi bizalmas kapcsolat alapján szerzett tájékoztatást. A járőr szolgálata idején beszédbe elegyedett az emberekkel, és így is sok hasznos ismeret birtokába juthatott. Segítette a prevenció kialakulását az akkori időben még létező közszellem is, melyben a "tisztelet elve" jelentős helyet foglalt el. Tisztelték az időseket, a hivatali személyeket. /Am ez utóbbi visszahúzódszt is jelentett, mert nem szívesen kerültek kapcsolatba a "hivatallal"./ Minden csendőrnek meg kellett találnia azt a hangnemet, mellyel a tisztelet fenntartása mellett a polgárok bizalmát elnyerhette. Minél sikeresebben valósult meg ez a bizalmas kapcsolat, a csendőr annál tájékozottabb lett az őrs területének mindennapi eseményeiről.

A csendőr tizparancsol t: lo./"A család szentély, ha magadnak nincs, az őrsődben megtalálhatod."
A felvétel után a próbacsendőr egy őrsre került. Egy zárt, a csendőrsőgre jellemzően rendezett közösségbe, mely önálló épületben, az őrszlaktanyában helyezkedett el. Az épület a falu jelentős épületei közé tartozott. Az épületet vagy eredetileg erre a célra építették, vagy egy megfelelő házat alakították át erre a célra. Az őrszlaktanya: a főépületből /benne: iroda, hálóterem, oktatóterem, étkező, mosdó, konyha, éléskamra, mellékhelyiségek/ melléképületekből /istálló, ólak, garázs, raktárak stb./ és konyhakerti hasznosításra alkalmas területből, esetleg gyümölcsöskertből állott.

Ha az épület kellően nagy volt, akkor az őrsparancsnok családjával együtt az őrszlaktanya egy különálló részében lakott. Ha erre lehetőség nem volt, akkor neki is, mint a többi nős csendőrnek, az őrszlaktányán kívül volt a lakása.

Az őrsök létszáma az őrssterület nagyságától függően 10-20 fő körül mozgott, de akadt ettől eltérően lényegesen kevesebb és nagyobb létszámú őrs is.

Az őrs nőtlen tagjai az őrszlaktanyában, laktanyaszerű elhelyezésben, meghatározott időrend szerint élték napjaikat. A nős csendőrök a foglalkozások kezdetétől a napirendben előírt ideig az őrsön voltak kötelesek tartózkodni. A nőtlen csendőrök napirendi foglalkozások után idejükkel szabadon rendelkeztek.

A járőr kivezénylése független volt a napirendtől.

Az őrsön naposszolgálatot kellett tartani.

Az őrsirodában, a helyiségekben minden őrsre egyaránt érvényes, kötelezően előírt rend volt érvényben. Mindennek megvolt a rendeltetésének megfelelően célszerű helye. Ez lényegesen megkönnyítette az áthelyezett csendőrnek az új őrs épületébe való beilleszkedését.

A próbacsendőr tehát egy nem nagylétszámú bajtársi közösségbe került, hol a rendfokozatok egy egészséges távolságtartást, de a közösen végzett munkák, gyakorlatok, a tanulás, az azonos rendeltetés, a járőrözés közös felelőssége, személyes bajtársi kapcsolatok kialakítására kedvező helyzetet eredményezhetett az őrs tagjai között.

En szolgálati időm alatt éles személyi összeütközésről, ellentétéről nem hallottam. /Viszont nem zárható ki kategórikusan, a minden emberi közösségben felmerülő ellentétek előfordulása./

Egyik Amerikában élő volt bajtársam említette, hogy tud olyan esetről amikor az egyik csendőr a nehezebb sorsú volt bajtársát ezer dollárral ajándékozta meg. Évtizedekkel ezelőtt egy őrsön szolgáltak. Egyébként is a külföldön élő volt csendőrök segítik a nehezebb sorban élő csendőrtársaikat és azok családját.

Az őrsök önellátóak voltak. Önálló gazdálkodást folytattak egy "gazdálkodást vezető" csendőr irányításával. Különböző haszonállatok tartása, a konyhakert célszerű megművelése nagyban segítette a takarékos, de jó ellátást.

Az ellátásért a csendőrök meghatározott térítést fizet~~tek~~^{tek}. Sem előljáró, sem más ellenőrzést végző személy ingyen étkezést nem fogadhatott el az őrstől. /Az ingyenellátás elfogadása elképzelhetetlen volt, ha mégis megtörtént, fegyelmi büntetéssel járt. Próbaszolgálatom alatt még térítés ellenében sem étkezhettem az őrsön./ Ha egy tiszt igénybe vett az őrsön étkeztetést, akkor kétszeres összegét kellett fizetnie annak a térítésnek, amit egy csendőr fizetett.

Az őrsparancsnok egyénisége, rátermettsége meghatározó szerepet játszott az őrs életében, szolgálatvitelében, a fiatalabb csendőrök gondolkodásmódjának, viselkedésének kialakításában. A próbacsendőrt nemcsak kiképezték katonailag, oktatták a csendőrszolgálat ellátására, hanem életvitelének kialakításában is segítették. Az irányelveket a csendőr tizparancsolat adta meg.

A csendőrök a szolgálatot a saját ruhájukban látták el. Ezért a szükséges ruházat időbeni beszerzésére fordítandó figyelmet, de a fizetésükkel való célszerű és takarékos gazdálkodását is figyelemmel kísérték az őrsparancsnokok, de az ellenőrzést végző más parancsnokok is. /7./ Védj a másét, a magadét ne pazarold! /

Az őrsparancsnokok figyelme kiterjedt arra is, hogy a nőtlen csendőrök szabadidejüket hol, kikkel, hogyan töltik el. /A falu kis hely, hamar meg lehetett tudni mindenkiről, mindent./

Az őrsparancsnokság a testület legkisebb egysége, parancsnoksága volt, de a csendőrszolgálat lényege:

- az esküvel fogadott közcsend és közrend felett való őrködés;
- az állam és a polgárok biztonságának védelme;
- a közbiztonsági szolgálat ellátása;
- a bűncselekmények elkövetésének megelőzése, a prevenció, az elkövetett törvénybe ütköző cselekmények, - a bűncselekmények - kiderítése, kinyomozása és az igazságszolgáltatási hatóságoknak további eljárásra való átadása, - a bűnvádi feljelentések megtétele az őrsön szolgálatot teljesítő csendőrök, csendőrtisztelhelyettesek járőrtevékenysége folytán valósult meg.

Minden más parancsnokság tevékenysége: a szervezést, az irányítást, a kiképzést, az ellenőrzést foganatosító parancsnokságok munkája azt a célt szolgálta, hogy az őrsökre olyan kiképzett csendőrök kerüljenek, akik a közbiztonsági szolgálat feladatait, követelményeiket önállóan, a lehető legeredmé-

ményesebben, a csendőrség szellemének megfelelően tudják ellátni.

A közigazgatási területeken szolgálatot teljesítő őrsüket:
- területi őrsöknek nevezték. /Lehettek gyalogos- lovas- vagy vegyesőrsök. Szárny - osztály - ker.pcság parancsnoksága alatt./

A területi őrsükön kívül voltak még:

- közlekedési őrsök;
- híradóőrsök;
- repülőtéri őrsök: /ezek az őrsök a csendőr közlekedési és híradó osztályparancsnokság alárendeltségében voltak./
- vasúti őrsök, melyek a vasúti szárnyhoz tartozva a csendőrség központi nyomozó parancsnokságnak voltak alárendelve.

A Balatonnál fűdőidény alatt időlegesen felállított őrsök teljesítették szolgálatot.

Időlegesen teljesítették szolgálatot a gűdöllői és a kenderesi különítmények, melyek feladata a Kormányzó úr és családjának biztosítása volt, azok ott tartózkodása idején.

A csendőrtiszparancsolat 6.-ik pontja:/"Tanulj és tudj! A tudás második fegyvered."/

Az őrsükön szolgálatot teljesítő csendőrök meghatározott idő után csendőriskolákra kerültek. Sorrendben: járőrtársi, járőrvezetői, őrsparancsnokképző iskolákra.

Az iskolák feladata az volt, hogy a különböző szolgálati feladatok ellátására elméletileg és gyakorlatilag kiképezzék a hallgatókat. Az iskolaparancsnok irányítása alatt oktattak és segédoktató tiszthelyettesek a központ által kiadott oktatási tervek szerint végezték a kiképzést.

Az iskolák célja az volt, hogy egységes, a csendőrségre jellemző gondolkodásmódot, magatartást, fegyelmet, tudást alakítson ki a hallgatókban. Az oktatási idő alatt a csendőrök elméletileg is és gyakorlatilag is megismerték és begyakorolták a szolgálat folyamán előadható helyzeteket, hogy visszakerülvén az őrsőkre a szolgálatuk teljesítésekor a megfelelő fellépést, eljárást bizonytalankodás nélkül, határozottan és eredményesen hajtsák végre.

A csendőriskolák sikeres elvégzése a magasabb rendfokozatba való előléptetés feltétele volt.

Az iskolák közül a M.Kir. Magyváradai csendőriskola parancsnokság a csendőrfelügyelőség közvetlen alárendeltségében volt. A nyomozóiskola a központi nyomozó parancsnoksághoz tartozott. Az I. ker.-hez tartozott a kiskunhalasi lovas tanosztály, a III. ker.-hez az őrsparancsnokképző iskola. A többi gyalog tanosztályok a területileg illetékes cső.osztályok alárendeltségében voltak.

A '43 - '44-es években a besorozási kort elért fiatalokat már a csendőrséghez is besorozhatták. Ezekből a "sorcsendőrökből" alakultak a sorcsendőr-alakulatok, hol a sorkötelesek nemcsak katonai alapkiképzésben részesültek, hanem a csendőrszolgálat alapfeladataival is megismerkedtek. Az ilyen alakulatok közé tartoztak: a sorcsendőralosztályok az osztályparancsnokságok alárendeltségében, valamint a galántai csendőrszászlóalj / I., II., III. zlj./ a felügyelőség alárendeltségében.

Hogyan lehetett egy őrsön szolgálatot teljesítő csendőrből nyomozó csendőr?

Egy nyomozást végző cső. tthts. - szolgáljon bár területi őrsön, vagy nyomozó alosztálynál, nyomozati munkája, egy bűncselekmény maradéktalan kiderítése akkor felelhetett meg az igazságszolgálati hatóságok követelményeinek, ha feljelentésében a

bűncselekménnyel kapcsolatosan nyolc kérdésre, a valóságnak megfelelő, bizonyított, tárgyi bizonyítékkal és tanuvallomásokkal alátámasztott feleleteket adott, megírta a bűncselekményre vonatkozó feljelentést.

A nyolc kérdés klasszikus kifejezéssel élve a következő: quis? quid? quibus? cui? ubi? quomodo? quando?

Magyarul: ki? mit? miért? és mivel? mikor? hol? hogyan? és kivel? /A latin kifejezés a quibus magyarul jelentheti a kivel? és mivel? kérdést is./

Az őrsőkön készült feljelentések fogalmazványainak elolvasása során, az előforduló esetek megoldásai alapján hamar észre lehetett venni, hogy kinek milyen érzése van az ügyek kiderítéséhez. Bizalmijai révén, ki milyen eredményt tudott elérni. Így kialakult az őrsön egy vélemény a csendőrről, melyet az őrsparancsnok a szárnynak jelentett. Majd szemlék alkalmával, a szakaszparancsnokkal folytatott beszélgetések következményeként az ilyen adottságú ügyes csendőrt a járőrvezetői iskola elvégzése után, a nyomozóparancsnokságok létszámigényének megfelelően nyomozóiskolára küldték. A nyomozóiskola elvégzése után a csendőr valamelyik nyomozóosztály állományába került, hol a szakirányú további tanulás és az idősebb nyomozók segítségével, azok tapasztalatainak átvételével fejlődött tovább.

A nyomozóosztályok a központi nyomozó parancsnokság irányítása mellett a csendőrkerületek alárendeltségében végezték munkájukat. Végeredményben minden csendőr nyomozott, hiszen a bűncselekmények kiderítéséhez erre van szükség, de a nagyobb, súlyosabb esetek kiderítéséhez nemcsak speciális műszaki felszereltség, hanem elmélyültebb elméleti és gyakorlati felkészültségre is szükség van /nyomrögzítés, fényképezés, stb./ A nyomozók munkáját természetesen a helyi ismeretekkel rendelkező területi őrsök is segítették.

A nyomozóosztályok végezték a politikai bűnügyek fel- és kiderítését. Megfigyelést és nyilatkozást végeztek mind a jobb, mind a baloldali pártok esetében. A politikai bűnügyek nyiltnyomozásának bevezetésére /letartóztatások, kihallgatások elvégzése/ engedélyt csak az Államvédelmi központ adhatott ki. Ilyen engedély nélkül politikai ügyekben nyiltnyomozások nem történtek. Ilyenirányú nyomozások elvégzéséhez a következő feltételeknek kellett megvalósulniuk:

- a párt be kellett, hogy tiltva legyen; /illegalitás feltétele/
- a törvény által tiltott szervezkedést,
- ehhez kapcsolódóan egyéb tiltott tevékenységet folytasson,
- esetleg más konkrét bűncselekményeket is kövessenek el a tagjai.

A csendőrtiszt nyomozati munkát nem végezhetett. Ezt az akkori tiszt álláskötelemekkel nem tartották összeegyeztethetőnek. Ez a harmadik kettősség, amivel találkozunk. Ez a kettősség furcsának tűnhet, de ha figyelembe vesszük azt, hogy a csendőrtiszt is tanult "Bűnügyi Nyomozástant" / melyet csendőrtiszt írt/, valamint idősebb tisztársaitól, tiszt-helyettesektől szolgálata folyamán szerzett tapasztalatai révén ez a kettősség feloldódott. Viszont ez a látszólagos kettősség azt az elfogulatlan, a tényekre, a tényálladási elemekre való figyelmet biztosította, amely szükséges volt a részrehabilitáció nélküli irányításhoz. (3)

A kivatásos csendőrtiszteket a katonai akadémiákon képezték ki. Az akadémiákon a tisztek honvédtiszti kiképzésben részesültek. Itt sajátították el a vezetéshez szükséges elméletet és gyakorlatot. /A csendőrség a honvédség szolgálati ága volt./ Majd a honvédeskü és a csendőreskü letételét követő honvéd csapat szolgálat után a csendőrtiszti tanfolyamon szerezték meg a csendőrség feladatainak ellátásához szükséges szakismereteket. /Szut., Btk., Csüsz., nyomozástan, törv. széki orvostan idevágó ismereteit./

Volt olyan időszak is, amikor a katonai akadémiákon is tanultak a csendőrséghez jelentkezett hallgatók csendőr-szaktantárgyakat. A csendőrtiszti tanfolyamokhoz szorosan kapcsolódott egy próbaszolgálati időszak, amikor is a tiszt a járőrökkel együtt teljesítette a szolgálatot, -de nem mint a járőr tagja, a járőr szolgálat gyakorlati végrehajtását ismerte meg, az őrsirodában pedig az őrsparancsnoktól az őrs irányításának mikéntjéről tájékozódott.

A közbiztonsági szolgálat szorosan kapcsolódik a különböző polgári hatóságok működéséhez. Talán ezért alakult ki az a téves nézet, hogy a csendőrtisztnak jogi végzettséggel kell rendelkeznie. Ez így nem felel a valóságnak. Jogi végzettség nem volt követelménye annak, hogy valaki jól elláthassa a csendőrtiszti teendőket, feladatokat. Viszont erősítette ezt a látszatot, hogy '38 után, a területi nagyobbodás éve után, a csendőrtiszti állományt kiegészítették főiskolai, egyetemi abszolutóriummal rendelkező tartalékos honvéd tisztekkel, akik között akadtak szép számmal jogi doktorátussal rendelkezők. Tény az is, hogy a csendőrtiszti tanfolyamokon nagy súlyt helyeztek a Btk. tanítására, illetve a jogi tényálladási elemek ismertetésére. Ezek ismeretében tudhatta a tiszt ellenőrizni azt, hogy az őrsökön készült feljelentések megfelelnek-e a bíróság által támasztott követelményeknek. A szárnyon ellenőrzött fogalmazványok az ellenőrzés ráirt megjegyzéseivel visszakerültek az őrsökre.

Mint minden egyenruhás szervezetnél, a csendőrségnél is beszélni kell a főlő-alárendeltségi, a parancsnok-beosztott, a tiszt-tiszthelyettesi viszonyról. A csendőreskü letétele alkalmával fogadtuk meg: "A Törvények, Előljáróim és feljebbvalóim parancsainak és meghagyásainak készséggel engedelmeskedem." Ennek betartását a parancsnokok igen következetesen elvárták, megkövetelték. Az engedetlenség föltétlenül következményekkel járt. Ha valaki ma az íróasztalnál ülve, a liberális eszmék hatása alatt, enyhén szólva túl szigorúnak találná ezt a gyakorlatot, az gondoljon arra, hogy az őrs, a járőr egyedül, távol minden figyelemtől, a "törvény képviselőjeként", bizony elég nagy kísértésnek volt kitéve ahhoz, hogy ne csak éljen, de talán visszaéljen a lehetőséggel. /Hiszen mindannyian emberi tulajdonságokkal rendelkezők elég nagy kísértést jelenthet az utasítások adásának lehetősége./ Ilyen helyzetekben volt fék a felelősségre vonástól való idegenkedés. A fegyelmi büntetés rontotta a csendőr minősítését, és ez kihatott az egész pályafutására.

Az, hogy egy tiszthelyettes, de egy tiszt is feljebbvalójának, parancsnokának őszintén vagy csak kényszerből engedelmeskedett, az lényegesen a parancsnok és a beosztott egyéni tulajdonságainak, egymáshoz való viszonyuknak függvénye volt. De ebben a viszonylatban a parancsnok magatartása meghatározó szerepet játszott. A parancsnok legfőbb feladata: a beosztottairól való gondoskodás. Ez a gondoskodási kötelezettség adott jogot ahhoz, hogy az egész összhangjának megteremtése céljából irányíthassa a részeket, azaz

parancsnokai önként.

Megdöbbenéssel hallottam egyik utánam végzett tisztársamtól, hogy az akadémián nekik az egyik kiképzőtisztjük mondta: "a csendőrtiszthelyettesek alig várják, hogy a tisztekbe kerülhessék a csizmájukat." Nem ismerem a helyzetet, de sajnálom azt a tisztet, aki ilyen benyomást hozott szolgálatából. Ezt a benyomást meg általánosítani szerintem felelőtlenység. Feltétlenül kell saját tapasztalataimról is beszélni, hogy az ellenkezőjéről mutassak be példát. Én ilyen magatartással szolgálatom alatt nem találkoztam. Elég fiatalon kerültem tiszti szolgálatba, az őrsparancsnokok éveiknek számát tekintve apáim lehettek volna, mégis, nekem semmi problémán nem volt a csendőrtiszthelyettesekkel. Sőt, csak kellemes emlékekkel tudok visszaemlékezni rájuk. Különösen egy-két tiszthelyettesre, akik nemcsak derék magyarok, de tiszteletreméltó emberek voltak.

Pár példát hát rövid szolgálati időmből. - a szárny, ahová kerültem, állomáshelyén lovasőrs volt. Adódott, hogy az egyik ló kolikás lett. Kijött az állatorvos, hogy beöntést adjon a lónak. Természetesen én is elmentem megnézni a műveletet. A lóállással szemben álltam meg, hogy jól lássak mindent. Gumicsövön töltötték a ló végbelébe a langyos vizet. Már a vége felé járt a kezelés, amikor hozzám lépett az őrsparancsnok, megfogta a karomat, és odébb húzott, mondván: "Nem jó helyen áll a hadnagy úr: ha kihúzzák a gumicsövet, a bél minden tartalma a szemközti falra fog vágódni." Én lehet képzelni, hogyan néztem volna ki a sikeres gyógykúra után, és milyen derűtséget válthatott volna ki, hogy a fiatal tisztet le.....aló. Ettőlmentett meg az alhadnagy.

Már a harmadik vagy negyedik szemlémet tartottam az őrsökön. Az egyik őrsön Btk. oktatás volt. Feltettem a szokásos kérdést: Van-e valakinek kérdezni-valója? És volt. Egymásután jöttek a kérdések: "Mi van akkor, ha?... Hogyan kell értelmezni....? stb., stb. És én szorgalmasan válaszoltam, addig, amíg rá nem döbentem, hogy mind olyan kérdéseket tesznek fel, amikre a választ a kérdezők már jól tudják. Eszrevételeimet ki is fejeztem mondván "maguk jobban tudják a választ, mint én." Az egyik őrmester válaszolt: "hadnagy úr, alázatosan, nekünk is kell tájékozódniuk." Ezek után soha nem mentem ki úgy az őrsökre, hogy előbb ne tájékozódjam a soron lévő oktatási anyagról, és abból alaposan fel ne készüljek.

A nyomonkötőnél is találkoztam jó pár olyan tiszthelyettesrel, akiknek szakmai ismeretük, magatartásuk mély benyomást tett rám.

A börtönben találkoztam olyan csendőrökkel, akik ugyanannál a szárnynál szolgáltak, mint ahol én. Az egyik annak a szobának volt a szobagazdája, amelyikben csak tisztek voltak. A volt csendőr-alhadnagy rendesen viselkedett, pedig lett volna módja, hogy kellemetlenkedjék a tiszteknek. Engem megismert, néha váltottunk egy pár szót. Ennyi volt a kapcsolatunk. Egy másik volt bajtársam, kivel szintén egy szárnynál szolgáltunk a "fonóban" társul fogadott, együtt dolgoztunk, és sok olyan apró fogásra tanított meg, melyekkel könnyebbé tudtuk tenni napjainkat. Pedig jóval idősebb is volt, no meg törzsőrmester volt azelőtt.

Emlékeim alapján nekem az a véleményem, hogy a szolgálat gyakorlati része terén a tiszthelyettesek otthonosabban mozogtak, mint a tisztek. /Természetesen itt nem a próbacsendőrökre, nem az 1-2 éves gyakorlattal rendelkezőkre, hanem a 10-15 évnyi tapasztalattal bíró tiszthelyettesekre gondolok./

Végeredményben ez természetes is, hiszen ők egész életükben ezt csinálták, ez volt a feladatuk, és az elméletet is folyamatosan ismételték.

/Jól megérteti ezt egy általános példa. Egy mérnök kiváló versenyautót képes tervezni, de nem biztos, hogy jobban tudná vezetni, mint egy autóversenyző, aki pedig megtervezni nem tudná az autót. Ám igaz az is, minél bonyolultabb egy gép munkája, annál fontosabb, hogy műszerezettségén minden igényt kielégítsen, s a rendeltetészerű működésétől eltérő legkisebb hibát is jelezze, és kiigazítására utasítást adjon, annak ellenére, hogy a gép munkáját elvégezni nem tudná./

Igy foglalnám össze a tiszt-tiszthelyettesi viszonyt: a tiszték voltak az agy, /az irányítás, a szervezés, az ellenőrzés szerve/, a tiszthelyettesek a sziv, a végtagok, a cselekvés szervei. Szorosan összetartoztak, mert a parancsnok a csapat nélkül csak egy fickó, a csapat parancsnok nélkül: sokaság. Egyik sem mutathat fel eredményt a másik nélkül, és ez összhang csak egy célt szolgált: az ország közbiztonságát. Mondhatnak erről utólag bármit is, 64 éven keresztül ez a közbiztonság létezett, mert a közbiztonsági szolgálat kielégítően működött.

Azt természetesnek tartom, hogy azok, akik az akkor érvénybenlévő törvényekbe ütköző cselekményeket követtek el, azok nekiszaladtak ennek a közbiztonsági falnak, és amikor -külső segítséggel- hatalomra kerültek, csak gyalázni tudták, tudják az ellenük jogosan, kötelességszerűen eljáró testületet, megfeledkezvén arról, hogy hatalomra kerülésük előtti időszakban törvénybe ütköző magatartást tanúsítottak.

A csendőrségről beszélve szót kell ejteni a sok kifogást kiváltó magatartásról, mely alá:

- a fellépéskor tanúsított beszédmodor, viselkedés,
- a kényszerítő eszközök alkalmazása,
- a fegyverhasználat,
- a kikérdezések mikéntje tartózik.

A csendőrök magatartásának megítélését tárgyalandó, legelőször szeretném az olvasó /a hallgató/ figyelmét felhívni arra, hogy gondolkozzon el ezen: bármely közbiztonsági szolgálatot teljesítő testület tagja fellépése alkalmával általában nem csillagkeresztes hölgyekkel, nem gáncs nélküli lovagokkal kerül szembe. Bizonyára mindenki ismeri ezt a nótát: "Én vagyok a, én vagyok a kúnsági-fi, nekem nem parancsol senki, sem a Jászság, sem a Kunság, sem a karcagi bíróság." Azok, akik az íróasztalnál ülve pergetik végig elméletben az eseményeket, vegyék figyelembe, hogy a csendőröknek legtöbbször ilyen beállítottságú emberekkel szemben kellett fellépniük, súlyosbitva a helyzetet azzal, hogy ráadásul még valami törvénytörtő dolgot is elkövettek ezek. A fellépéskor mindenkor meghatározó volt, hogy hol, milyen körülmények között, mikor, kikkel szemben jártak el.

A csendőrök magatartásának mikéntjét a csendőr tiszparancsolat 8./ pontja határozza meg: "Mögötted a törvény, előtted is az legyen." Közérthetően: egy törvénytörtést nem szabad meg nem engedett módon megszüntetni.

Vizont minden közbiztonsági szervezet tagját, olyan felszereléssel látják el /gumibot, spray, bilincs, fegyver, rádió, stb./ amilyeneket egy mindennapi polgár látogatása alkalmával nem igen hurcol magával. Nem véletlen ez a felszereltség. Nem azért aggatják ezeket a karácsonyfadiszkeket

a szervezet tagjaira, hogy nehezebben mozogjanak, hanem azért, hogyha erre szükség adódik, és máskép a rendet helyreállítani nem lehet, ezek segítségével próbálják meg helyes mederbe terelni a dolgokat.

Arra alaposan megtanították a csendőröket, és a megtanultakat még alaposabban begyakoroltatták, hogy a törvénysértő magatartás megszüntetésénél föltétlenül érvényesüljön a fokozatosság elve:

- szóval valaminek abbahagyására felszólítani valakit;
- kéz-rátétellel megakadályozni valaminek a folytatását;
- végül, ha súlyos az eset, az elkövetőnél fegyver van, a felszólításnak nem engedelmeskedik, akkor fegyverrel kell kikényszeríteni a bűncselekmény abbahagyását.

/A fokozatosság elvét követi az a mama, aki gyermekét el akarja húzni a kirakat elől. Előbb szól, majd kéri, később figyelmezteti a gyereket, majd kezénél fogva elhúzza, s ha gyermeke nem nagy kedvvel indul, vagy netalán még ellen is áll, akkor még a gyerek fenekére is rácsap./

Az eljárás záróelvé, mely még a fokozatosság elvénél is fontosabb volt: az eljárás a feltétlen szükségesség határát át nem léphette. Az eljárások mikéntjére a Szut. részletes és pontos utasításokat tartalmazott, melyeknek szószerinti tudása, reflexszerű végrehajtása elengedhetetlen alapkövetelmény volt a csendőrségnél. Még a tisztek esetében is.

Az őrsőkön az előfordult fellépéseket mindig megbeszélték, - az oktatások alkalmával pedig alaposabban kielemezték. A komolyabb eseteket kivizsgálás követte. /szakasz, - szárnyak./ A súlyosabb fegyvelemsértéseket, pláne a fegyverhasználatot a kerület ügyésze vizsgálta ki.

A fellépések esetében meghatározó volt a határozottság, a biztosság, az erély, a fellépő járőr által elfoglalt helyzet. Itt jelentős szerephez jutott a járőrtárs. Neki úgy kellett elhelyezkednie, hogy a két csendőr közé kerüljön az, aki ellen fellépnek. Ez a helyzet is sokat segített abban, hogy csak a feltétlenül szükséges eljárást kelljen alkalmazni.

A törvénysértéseknél mindig két fél áll egymással szemben: az elkövető a tettes és a sértett. Ebből magától értetődően következik, hogy ugyanazt a cselekményt két, homlokegyenest ellentétes oldalról szemléljenek. Ez a negyedik kettősség, mely kíséri a közbiztonsági csendőrszolgálatot. A megtámadott, a sértett, határozott, erőteljes fellépést, még a keménységet is megfelelőnek fogja tartani. Am az elkövető, a tettes, a támadó, még a simogatást is durva, megengedhetetlen, önkényes, személyes szsbadságát sértő brutalitásnak fogja mondani.

A csendőröknek egyetlen lehetőségük az volt, hogy ragaszkodjanak a Szut. előírásaihoz, amiben a sok gyakorlás eredményeként biztosak is voltak. De biztosak lehettek abban is, hogy ha az előirt magatartás szerint járnak el, nem lehet fellépésüknek hátrányos következménye.

A gyanúsítottak kikérdezése alkalmával tanúsított viselkedést, különösen az illegális szervezkedésben résztvevőkkel szembeni magatartást, melyet nyomozók végeztek, szintén sok bírálat érte.

Az emberekről kétféleképpen lehet vélekedni. Az egyik vélemény szerint: "minden ember becsületes, míg be nem bizonyítja az ellenkezőjét." A másik szerint: "minden ember gazember, míg be nem bizonyítja az ellenkezőjét."

Az akkori birói eljárásoknál az első megfogalmazás volt érvényben. A bűncselekmény elkövetését, a nyomozás során tárgyi bizonyítékokkal, tanúkkal kellett alátámasztani. A gyanúsított beismerése nem volt elegendő./Ennek a gyakorlatnak az ellenkezője csak a '45 utáni években vált általánosan elfogadottá. /Lex Visinszkij: a gyanúsított beismerése elegendő a törvénysértés bizonyítására./

A közbűncselekményeknél ez az elvárás, ha nem is könnyen, de a gyanúsított közreműködése nélkül is megvalósítható volt. /Helyszinelés, nyomok, tanúk, alibi./ Másként alakultak a körülmények az illegalitásban működő- oda kényszerített - politikai pártok törvénybe ütköző szervezkedése és egyéb törvénysértő tevékenységeinek nyomozása során. Ezekben az ügyekben folytatott nyomozást erősen megbéníthatta a gyanúsítottak közreműködésének elmaradása, tényfeltáró tájékoztatása. A gyanúsítottak joga volt tagadni, hazudni, hallgatni. Márpedig egy szervezkedés felgöngyölítésénél szükséges a láncszemek összekapcsolása, mely nagy részt csak a szervezkedésben résztvevők valóságot tartalmazó vallomása révén váltható valóra. Hiszen a bűncselekmény lényegét tekintve, elsősorban szóban követődik el. /Pl. a mai időkben a kábítószerek csempészet - kereskedelem útvonalainak felderítése, a szervezett bűnözés stb.stb./ A lehetséges felderítési módok: megfigyelés, /ehhez hosszú időre, sok képzett nyomozóra van szükség/

beépített ügynökök beszerzése, /ehhez pénz, rengeteg pénz szükségeltetik/

a vallomás kikényszerítése.

Sajnos a csendőrségnek akkor nem állott rendelkezésére sem sok ember, sem pénz, sem eszköz, sem idő, ahhoz, hogy egy külföldről irányított, vezetett, szervezett összeesküvés más ország területén levő központjához hozzá tudjon férni. Így nem maradt más lehetősége: vagy a nyomozás leállítás, és hagyni hogy következzen az, amire a szervezkedők tevékenysége irányul, vagy a kényszerítés lehetősége.

Nem célozom magyarázni ezzel a csendőrségnél előforduló kényszerítés eseteit, de feltétlenül fel kell itt hívnom a figyelmet arra, a világ minden országában előfordult és előfordul ma is a bűnüldöző szerveknél a fizikai és pszichikai kényszerítés kényszerű alkalmazása. Található erre példa nemcsak a kommunista irányítás által vezetett országokban /NKVD, MVD, KGB, ÁVO, ÁVH/, hanem a kapitalista irányzatú liberális országokban is. /Pl. Franciaországban a WCDECE, ahol a de Gaulle ellen készülő merényletről, egy OAS tag kikérdezésekor a kényszerítés a kikérdezett halálához vezetett. Így szereztek támpontot a nyomozás további folytatásához. l.: a Sakál napja című könyvet./

Legfeljebb nem kerülnek nyilvánosságra, mert az országot vezető irányítás nem változott meg.

A cél minden esetben nem a kihallgatott "megkínzása", hanem az, hogy védtelen embereket védjenek meg attól, hogy törvénysértések áldozatai legyenek.

/A csendőrség technikai színvonala akkor nem volt olyan magas, mint most az FBI-é, vagy a CIA-é. Nem volt hazugságvizsgáló készülék, akaratot megbénító injekció, stb./

Azonban ezekben az esetekben is fennállott az a követelmény, hogy az eljárás a föltétlen szükségesség határát át nem léphette.

Aki belátta, hogy megbukott és vallott, az elkerülte a kényszerítést. Itt állunk szemben az ötödik kettősséggel, mely tulajdonképpen kettős kettősség, mert nemcsak a kikérdezőre áll fenn a két malonkó közötti őrlődés, hanem a kikérdeztet-^(b)re is. De itt jelentkezik az az első eset, amikor fel kell tenni a kérdést: "Mit kellett volna tenni?" /Ez a kérdés is vonatkoztatható éppúgy a kikérdeztetre, mint a kikérdezőre./ Kísérreljük meg részleteire, tényeire bontani a helyzetet, hogy a valósághoz közelebb eső képet kapjunk, és ne ideológiai nézetektől vezérelve mondjunk ítéletet, mint ahogyan ez idáig történt.

oly Az ország helyzete: két ellentétes szándékú nagyhatalom közé ékelődve sodródott az eseményekkel. A nyugati hatalomról csak sejthette, milyen szándékok vezérlik. /Távolról sem volt csábos az elkövetkezendő jövő./ A keleti hatalom célját az illegálisan előállított röplapok, rádió, pontosan megfogalmazták. A kivitelezés mikéntjéről az 1919-es évek beszélnek. Az 1921. évi III.tc. a kommunista pártot betiltotta, szervezkedését bűncselekménynek, hivatalból üldözendő bűncselekménynek határozta meg.

Ezekben a válságos években, melynek eseményei semmiféle jót nem tartogattak az ország számára, - sem az akkori jelenben, sem az elkövetkezendő jövőben. - A vezetés minden szándéka csak arra irányulhatott, hogy a vészterhes évek minnél kevesebb pusztítást végezzenek hazánkban mind emberben, mind a gazdaságban. Sajnos ez a remény távolról sem vált, válhatott valóra, mert rajtunk kívül senki más nem akarta, sem nyugatról, sem keletről, sem jobbról, sem balról. Egymást felülmúlva rombolták országunkat; Az amerikaiak, - kikre egyetlen puska lövést sem adott le a magyarok közül senki - terror bombázóikkal lerombolták városainkat, megölve polgári lakosságunk jó részét, szép példát mutattak ezzel a "humánus hadviselés" terén a későbbi időben itt verekedő németeknek és keleti ellenfeleinknek. Jogosnak vélhető hát, hogy az ország vezetése törvénnyel tiltott minden olyan cselekedetet, szándékot, kísérletet, mely arra irányult, hogy ebben a rombolásban az állam polgárainak szervezett csoportjai szabotázsukkal és egyéb bomlasztásra irányuló terror cselekedeteikkel részt vállaljanak.

A törvény által tiltott szervezkedésben résztvevő helyzete:
A kikérdezendőt a bűncselekmény elkövetésének súlyos gyanúja terhelte: vagy büntetendő cselekmény elkövetésekor tettenérték, vagy már terhelő vallomást tettek személyével kapcsolatosan. Tudomása volt arról, hogy a szervezkedés, melyben részt vesz, a cselekedet, amit megvalósított az törvénybe ütközik; bűnvádi felelősségre vonás lesz a következménye. /Elismerésre méltó viszont bátor kiállása politikai nézete mellett./ Tudta, hogy az ország /esetleg hazája?/ ellenségeinek nyújt segítséget szervezkedésével; a háború idején végrehajtott cselekedetével pedig az ország pusztításához, polgártársainak elpusztításához járul hozzá. /Arról viszont kevésbé lehetett elképzelése, hogy közreműködésével azt az 50 évet alapozza meg, amelyről ma az általánosan vélelmeztetett vélemény olyan, amilyen./ Az ellenség oldalán állt. Meggyőződése volt, hogy az akkori helyzeten csak forradalommal lehet változtatni. Forradalmat akart.

Tényeket feltáró

Tudta, mert közölték vele, ~~összinté~~ vallomást várnak tőle, és az ~~összinté~~ vallomása enyhítő körülményt jelent számára. Arra is figyelmeztették, hogy ellenállása kellemetlen körülményt, fizikai kéynyszerítést ~~is~~ eredményezhet. Nem volt védtelen. Vallomása, tényeket feltáró vallomása minden kéynyszerítéstől megvédte volna. És nem is egy kihallgatott őt is ezzel a lehetőséggel. /Egyébként a nyomozás nem tudott volna előrehaladni a felgöngyölítésben./

Vizsont ott volt a kettősség: ha beszél, a társai árúlónak fogják tartani.

A kikérdező csendőr helyzete: Esküvel fogadta: "Hazánk szentesített Törvényei iránt hűséggel viseltetem." A gyanúsítottat hivatalból üldözendő bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja terhelte. Az eljárás lefolytatása szolgálati kötelessége volt. Feladatának nem teljesítése, annak a feltevésnek a látszatát keltette volna, hogy a gyanúsított eltérítette esküjének betartásától, amiért egyértelműen hadbíró-sági eljárás alá fogják vonni. /Meg is büntetik és becsületét is elveszti./ Hazájának ellenségével áll szemközt. Beosztásába helyezték. /Önként csak a csendőrséghez jelentkezett./ A kikérdezés célja nem a gyanúsított bántalmazása, hanem a szervezkedés felgöngyölítése volt. A konspiráció szabályának ismeretében tudhatta, hogy miről lehet, és miről nem, tudomása a gyanúsítottnak. Nem volt lényeges, hogy mindenáron vallomást csikarjanak ki a kikérdeztből, mert a hamis beismerés félrevezethette volna a nyomozást, és a szervezkedés, a terrorcselekmény egy fővel kevesebb létszámmal, de zavartalanul folyhatott volna tovább. Egyébként is a beismerés egyedül nem volt elegendő bizonyíték a bűnvádi ügyekben. Nagy általánosságban ezek az összetevő indítékok játszanak szerepet ma is a politikai ügyek nyomozása során. Az is nyilvánvaló, hogy mindig két oldalról nézve az esetet, - mert mindig két oldalról fogják nézni - mindig kétféleképpen fogják minősíteni.

/Talán ad valami segítséget az elfogulatlanabb minősítés kialakításához, ha idézek Farkas Vladimir "Nincs mentség" című könyvéből, azért, hogy legyen összehasonlításra lehetőségünk. Az idézett könyv 139. oldalán ezt olvashatjuk: "Az első kérdésemre nem is Péter Gábor válaszolt, hanem a jelenlevő jogászok egyike: Cseresznyés Sándor nem nehéz eset, -mondta - de nehogy azt gondolja, hogy előnyt jelent számára az, hogy korábban már ismertétek egymást. Ezért kenjél le neki két pofont." /A csendőrségnél nem ilyen instrukcióval indították el a kikérdezőket, hanem a konspirációs szabályok ismertetésével./

Végeredményben az ilyen esetekben sem más a helyzet, mint a harctéren, hol a két szembenálló fél katonái között csak úgy oldódhat meg a helyzet, hogy vagy megsemmisül az egyik, vagy megadja magát.

A fentiekben elgondolkozva döntse hát el mindenki, hogy ott, akkor, abban a helyzetben mi lett volna a helyes cselekedet, mely mind a két fél számára elfogadható eredményt jelenthetett volna?

A sokszínű lehetőségek közül egy dolog volt várható, az: hogy a csendőr bármiként cselekedett is, vagy cselekedett volna, vagy előbb egyénileg, vagy utóbb testületével együtt a felelősségre vonást el nem kerülheti, hiszen csak parányi játékszerei voltak a hatalomra kívánczó politikáknak nem éppen tiszta területén.

Dolgozatom első részében arról és úgy adtam tájékoztatást ahogyan én saját élményeim, tapasztalataim alapján a testület béke években teljesítendő szolgálatát megismertem. Hazánk az 1938-tól elkezdődött, és a 40-es években folytatódó történelmi, politikai változások forgatagában - földrajzi helyzeténél fogva - elkerülhetetlenül belesodródott, belekényszerült az egész földet átfogó II. világháborúba. Az első években csak a hadviselő fél terhe hárult hazánkra, de egy-két év elteltével már maga az országunk is hadműveleti területté vált, annak minden borzalmát elszenvedve. Nem feladatom, de céлом sem, azzal foglalkozni, hogy hazánkat a rossz, vagy a rosszabb oldalra sodorta-e végzete, de józan eszem, no meg az eltelt 50 év ismeretei azt a véleményt fogalmaztatják meg velem, hogyha hazánk nem a németek oldalán lép be a háború elején a hadműveletekbe, akkor már 1941-ben a teljes megsemmisülés lett volna osztályrésze. /Erre akadt jó néhány példa az akkori Európában./ 1945-ben pedig mindezek ellenére, az angolszász - SZU. szövetségesek diplomatái, távolról sem törték volna magukat azon, /az 1913-21-es évek tapasztalata bizonyítja/ hogy az általuk dédelgetett Kis-Entente államok vágyainak, kívánságainak ellentmondva egy történelmi Magyarországot állítottak volna helyre. A háborúban való részvétel azt jelentette testületünk vonatkozásában, hogy testületünk egy része hadi szolgálatot fog ellátni. A csendőrség a hadi szolgálat két területén tevékenykedett:

- az egyik a tábori csendőrszolgálat,
- a másik az első arcvonalbeli harctéri szolgálat.

Engem tábori csendőrszolgálatra nem vezényeltek, és -sajnos - saját kérésem ellenére sem helyeztek harcoló csendőr-alakulathoz, ezért mindkét szolgálattal csak az általánosságban ismeretek alapján van módom foglalkozni. A háborús években a hadra-kelt seregnél a rendészeti szolgálatot a tábori csendőrség látta el. A szolgálat ellátásának módját a Tábori Csendőrségi Szabályzat határozta meg. A tábori csendőrök szolgálatukat a hővédcsapatok parancsnokságainak alárendeltségében teljesítették. Ennek a szolgálatnak feladata, célja megfelelt a többi hadviselő félnél is létező Katonai Rendőrség, általános ismeretek szerint a Military Police /MP:/ névvel jelölt szolgálatnak. A hadműveleti egységek katonáinak vonatkozásában a Tábori Csendőrség a haditörvények szerint, a honvédparancsnokságok parancsainak betartása felett őrködött. A hadműveleti területen a forgalom irányítása is feladatkörébe tartozott. A tábori csendőrök az elfogott törvénysértő katonákat az illetékes csapatukhoz kellett visszakisérjék. Minden további intézkedés a honvéd csapatparancsnokságok illetékességi körébe tartozott. A megszállt területek lakosságát illetően a tábori csendőröknek hasonlóan olyan magatartást kellett tanúsítaniuk, mint amint a SZUT a háttország lakossága tekintetében előírt. Figyelembe véve a hadiközigazgatás különleges előírásait. A háború utolsó hónapjaiban, amikor a támadók hazánk egyre nagyobb területét szállták meg, parancsra, a területi csendőregységek, őrsök stb. is visszavonultak. A szolgálati területüket elvesztett csendőregységek egy részét összevonták, és belőlük katonai alakulatokat állítottak fel. Ezeket az alakulatokat meghatározott harci feladatokkal bízták meg. Másokat a még szolgálati területtel rendelkező csendőregységekhez helyeztek át, osztották be.

Sajnos ennek a dolgozatnak a terjedelme nem ad lehetőséget a csendőrök frontvonalban teljesített harcai részletes bemutatására, de arra igen, hogy emlékeztessen rá. A frontokra vezényelt csendőregységek hazánk területének védelmében vívott harcok számos arcvonalán kerültek bevetésre. Kivették részüket Kárpátaljától kezdve az erdélyi, a Tisza-menti harcokon és Budapest védelmi harcain át a dunántúli harcokig terjedő hadműveletek csatáiból.

A csendőrség szellemét kifejező: Hiven! Becsülettel! Vitézül! jelszavak közül ezeken a helyeken magától értetődően a vitézi helytállás került előtérbe.

A csak békebeli felszereltséggel rendelkező csendőregységek hősi helytállását tanúsítják azok a kitüntetések, melyeket a frontokon harcoló csendőrök nyertek el, valamint az a szomorú statisztika, mely mutatja, hogy milyen nagy a harcokban elesett csendőrök száma. E szomorú tények leírása után anélkül, hogy a fájdalmas emlékeket csökkenteni szándékoznám az a meggyőződésem, hogy a testület, kiválóságát a 64 éven át teljesített közbinztonszági szolgálat tanúsítja inkább - hiszen erre rendeltetett - de fokozza, megerősíti ^{ezt} a minősítést a háború harcaiban tanúsított hősi magatartás.

1944. okt. 15-én a Kormányzó Ur felmentett mindenkit a neki tett esküje alól.

Ezt a proklamációt követte egy politikai manőverezés, melynek eredmény az lett, hogy a megszálló németek erőteljes nyomásának hatására a nyilas párt vette át az ország vezetését.

Ez a politikai fordulat egyenruhát viselők számára azt a kényszerhelyzetet jelentette, hogy egy újabb katonai esküt kellett letenniük.

Az eskü letételével kapcsolatosan a 45 utáni években igen elmarasztaló vélemény fogalmazódott meg.

Megkísérlem, nem megmagyarázni, hanem a valóságot megközelítően az eskü letételére kötelezetteket befolyásoló okokat elemezni.

Az eskü letételére vonatkozó igenlő, vagy elutasító magatartás kialakításánál az volt a meghatározó, hogy az esküre kötelezett

- vagy csatlakozik azokhoz, akik az országot a SZU. támadó csapataival szemben továbbra is védeni akarják,
- vagy azokhoz áll, akik nemcsak hagyják, hanem várják is, hogy hazánk a kommunista proletárdiktatúra, az internacionalista forradalom zsákmánya legyen az elkövetkező 50 év minden áldásával együtt.

Tercium non datum. Harmadik eset nem adatott. A nyugati, polgári berendezettségű államok ugyanis nemcsak, hogy nem mutatnak hajlandóságot egy harmadik lehetőség megvalósítására /pl. harmadik front megnyitása/ hanem már eleve meghatározott volt az, hogy hazánkkal együtt a Közép-Kelet Európai országok a SZU. területi és ideológiai hatáskörébe kell tartozniuk. /Jaltai döntés, melyhez Churchill és Roosevelt áldását adta./ Az igenlő döntés meghozatalában nem elhanyagolható befolyást gyakorolt az, hogy

- a kommunista uralom milyenségéről hazánk már kedvezőtlen tapasztalattal rendelkezett /1918-19 éveinek eseményei/
- a 40-es években megjelenő kommunista röplapok milyen jövőt vetítettek előre /és mit valósítottak meg 45 után/
- már ismert volt Káryn tömegsírjainak valósága /melyről elsőkézből a sírok feltárásánál résztvevő szakértőtől kaptunk tájékoztatást még 1942-ben./

A döntés tulajdonképpen nem is volt önkéntes döntés, hanem az egységek parancsban adták ki az eskü letételét. /A mi egységünktől nevek feltüntetésével kellett jelenteni az eskü

letételekor távollevőket./

Az eskü letévésének megtagadása, az akkori gyakorlat szerint a megtagadó letartóztatásával járt.

Az is megtörténhetett, hogy ~~nem~~ volt alakulat, voltak egyének, akik a zavaros helyzet következményeként, ~~nem~~ voltak elérhető helyen. Így nem is tették le az esküt. /Am ez szerintem nem egy tényleges ellenállást jelentett, hanem csak szerencsés helyzetet./

A fenti gondolatmenetet folytatva szerintem nem róható fel, inkább természetesen tartható, hogy azok, akik hivatásukul a hazánk közbiztonsága védelmének szolgálatát választották, úgy döntöttek, hogy továbbra is védeni szándékozzák azt. Hogyan, milyen logika szerint lehetett volna elvárni azt, hogy neveltetésük, ismereteik ellenére a testület tagjai egy olyan államforma - a proletárdiktatúra - oldalára álljanak, melynek meghatározott célja a keresztény nemzeti országvezetés megdöntésének a csendőrség felszámolása volt! Itt sem adott harmadik lehetőség.

Hadd szóljon helyettem Farkas Vladimir: A "Nincs:mentség" című művének 104. oldalán írja. Idézem: "Az a tény, hogy Rajk László szovjet nyomásra, az érvényes parlamenti döntés ellenére is a helyén maradt, önmagában is cáfolja azt a még napjainkban sem kihalt történelmi felfogást, hogy nálunk 1949-ig parlamentáris demokrácia volt."

Majd ugyanennek a könyvnek a 234-ik oldalán így ír. Idézem: "Nekem akkor azt kellett volna felismernem, hogy Sztálintól kezdve Rákosin keresztül - apámat is beleértve - végestelenségig nem kipróbált kommunista vezetőkkel, hanem bűnözőkkel állok szemben. Erre én képtelennek bizonyultam."

Nem kerülhető meg az a példa sem, melyet a Kormányzó úr és családja tanúsított.

A Kormányzó úrnak fegyverszüneti kérésével - a szövetséges nyugati hatalmak döntése szerint a SZU. vezetőségéhez kellett fordulnia - és fordult is - de mind saját magát, mind a családját a németek védőrizetébe helyezte.

A politizálás testületünktől távol állott, sőt határozottan tiltott volt. Hogy mégis egy politikára kellett esküt tenniük a testület tagjainak, az távolról sem jelentette azt, hogy alig várták a csendőrök, hogy egy ~~nem~~ teljesen tisztázott politikai ideológiának kötelezzék el magukat. Az eskü letétele csak az ország további védelmében való részvételét szándékát fejezte ki. Semmi többet! Kétségkívül voltak csendőrtisztek, akik tagjai voltak a nyilaspártnak, de ezek száma félkezünk ujjainak számát sem haladta meg. Ezek az esküszegők saját magukat tették érdemtelené arra, hogy méltók legyenek a testület tagságára. Sajnos, a zavaros, bizonytalan helyzet eredményezte azt, hogy a testület legfelsőbb parancsnoksága nem zárta ki őket a testület tagjainak sorából, pedig a csendőreskü megszegése miatt erre nemcsak lehetőség adódott, hanem kötelezettséget is ~~teremtett.~~ ^{teremtett a csendőrség felügyelője.}

/A zavaros, kusza helyzetet jellemzi az, hogy egy csendőrezredesi rangot viselő tiszt, mint belügyi államtitkár, felettese lett a csendőrség felügyelőjének, aki tábornagyi rendfokozatot viselt./

Ha a felügyelőség részéről ez a kizárási döntés megszületik, nem állott volna elő az a helyzet, hogy csendőröket helyezzenek át a Nemzeti Számonkérő Szervezethez, mely egy politikai párt hatása alatt állott.

A tényeknek megfelelően feltétlenül pontosítani kell azt, hogy az áthelyezett csendőrök nem saját kérésükre kerültek az NSZK-hoz, hanem az eredeti szolgálati helyük elvesztésének következményeként a cső.felügyelőség rendelkezési állományá-

ból áthelyezési paranccsal osztották be új szolgálati helyükre. Az áthelyezett csendőrökre ez a jövő várt:

- vagy megtagadják az áthelyezési parancs végrehajtását, azaz megszöknek a kijelölt új szolgálati helyükről, és katonaszökevényként kerülnek hadbírótság elé akkor,

- vagy végrehajtják a parancsot, bevonulnak, és egy politikailag befolyásolt szervezetnek lesznek tagjai, és a vesztes háború után befejezése után kerülnek bíróság elé.

Harmadik eset nem adatván visszatérően jelenik meg az lassan örök-érvényű kérdés: "Mit kellett volna tenni?" / Válaszolja meg mindenki saját magának! /

A tények megkövetelik annak rögzítését is, hogy az NSZK-nál le-tartóztatottak az akkor érvényben lévő törvények szerint a hűtlenség, hazaárulás büntetést követték el. /Bizonyítják ezt a háború után kiadott dokumentumok./

Az 1945 után külföldi segítséggel hatalomra kerülő politikai irányzat ~~axx~~ letartóztatottakat példát mutató magyar állampolgároknak tartja, /pedig ezek végeredményében az 1945 utáni 45 év uralmának megvalósulásáért hozták meg áldozatukat; /

az eljáró csendőröket pedig népellenes bűncselekmények elkövetőinek ként marasztalta el ~~xp~~ és zárta 1945 után börtönbe.

Jól példázza a fent felsorolt valóság a politika Janus-arcát, Mert a politika, ha, nem az ország népének jólétéért fejti ki erőfeszítését, hanem csak a hatalom megszerzéséért, akkor ugyanazon ország lakosait is ellenségként tudja egymással szembefordítani

1990

Kampány Pál

Hedves Gyuska!

Gyógykezeve velem szembe a Táltal.

Pár napja rendertem a fiókomat, és beemle akadt egy levél. (Az aug. 18-án írt leveled.) Eni a kapott kárvárnai leveleimet egy helyre moztam tenni. Így feltűnt rögvest: miéit nemis er a töblis kapott levelek közt? Elolvastam a levelet - melyben a Palocsay Jank adatait kérted Telen - táttam a rajta általam feltűntetett adatokat - és nem tudom, nem emlékszem, hogy ereket az adatokat továbbítottam-e Neked? Minem aug. 18-a óta találokorkomk, és nem emléteked, hogy nem kaptál valant leveledre.

Grandolam, nem a legjobb véleményyt alakirossát ki rólam, ~~tittem~~ erént a magatartásamét. Ant sem tudom, hogy más frrásból megkerented-e anár a kért adatok?

Röviden: vállalva és elfogadva a jogos elmarantatásokat megkísérlem pótolni a mulantásomat.

Mindháram jüi edesanyja: revisnyei Reviczky Klára.

A további adatok: nületes: idó ^{hely} - Ístván 1919. ápr. 28.

Nagy Mihály; Zoltán 1922. máj 27. Sárospatat; György: 1923. aug. 29. Sárospatat; halálórán időpontok:

Ístván 1996 ápr. 30; Zoltán: 1997 máj 22; György: 1996 dec ? (pár nappal Karóesany előtt. pontos napat nem sikerült megtudnom.)

Hárastársak leánykvi neve:

Ístván: Klemenés Leuke; Zoltán: + Azudt Gizello

majd elő feleségének halála után újra nősült; második
feleségének neve: Szuhai Erzsébet; György: Kovács Éva.
Az én adataim: 1921 máj 23. Sátoraljayhely; (még élet.)
elő feleségem + Cserei Rozsa; akinek halála után feleségem
palcseri Palocsay Éva, városa lett. (György Éva bizonyára
arata is sajnálta a lépését, noha van annyi a tapin-
tatas, és nem közli ezt velem. Vagy nem is tartja és-
demesnek a költésre. Ki tudja?) Szóval mi jött va-
gyunk. Pénzünk éppen elegendő, hogy két fiunkat
iskoláztassuk. Péter most 3-os gimnazista. A másik
katolikus gimnaziumi növendék emeli díjazásával.
Levegőre már a Híteri Deud tárgy; II. éves egyetemi hall-
gató a Kossuth Lajos Tudományegyetem latin-történelmi
karán, Debrecenben.

Témát váltva; a hűbértől, és a hűbértől
kapcsolatos dolgokról szeretnék néhány máj írni.
Sajnos a továbbiakban csak a saját véleményemet
van módomban rögzíteni, mely ~~épp~~ nem szabad
áttalávonítani. Ha, ~~rossz~~ ~~van~~ minősítet ~~épp~~ valla-
lom ~~épp~~ az elmaradást. Ha egyetért vele valamit,
úgy kőnőm az illető aousa jelfogását. Kérdem az
előjén. 1881-ben az ország legfeljebb méltósága: a Király
alapította a Csudörsepet, mint ilörkintou sig jelett
örkődő hűbértet; a rend, a körrend és a körsend
örzése, ~~az~~ azonos időben érvényben lévő törvények
jelet való örökös céljából. Ebből következik, hogy
feladatuk volt, feladatunk volt, hogy az akkor érvény-
ben lévő törvényesítők ellen lépünk fel. Kiderítünk
az ~~törvényben~~ érvényben lévő törvények megsértőinek eseteke-
teit tényben valóságukban, jüggel lenül az elkövetők
nemelyét, ~~az általa~~ ~~jelett~~ jüggel lenül áttól, hogy

... azok az állampolgári hierarchia, mely jórészt állottak.
Az elkövetők teljes felelősége nem mi stévkertünk. Ez a bírósá-
gok feladata volt. Mi csak a tételek jelentését végeztük, és
a jelentés eredményét jelentettük a megfelelő hatóságok-
nak. A továbbiak az illetékes hatóságok feladata volt.
Mi a jelentésünkkel feladatunkat teljesítettük. Hogy az
eljárásunk alapját képező törvények helyesek, humanu-
sok voltak-e vagy sem, annak eldöntése nem volt
adatunk. Vinnak feladatunk, eskünk be nem tartása: büntetést volt mi az
Röviden: mi a Törvényes rendet, és nem egy Rendet^{szóval}
védtünk. Lényegesnek tartom felhívni a figyelmet az
arabos nő írásmodjára. Mert ez elavult. A kishet íve
írott rend: a szabályok, törvények által előírt és meg-
követelt magatartást jelzi, míg a nagy kezdőbetűvel
írott Rend egy politikailag elfogadott hierarchiát
jelöl. Tehát - véleményem, tapasztalatom szerint - nem
teljesen helyes: a Rendvédelmi Tudományos Társulat
kifejezés. Félreérthető, félre magyarázható.
Szerintem itt lehetőséget, ebben replik, a ~~te~~ magatartó-
sunkról - a jelenben kialakított, szerintem elfogult, vélemény,
megítélés
más. André Laci mit említtél, milyen parancsot kapott
vepre? Nem tudom. De az általa nyilvánosságra hozott
leírásban igen jellemzően jellelhető (hozzá is mondjam?)
egy kis hányánskodás. Nem tudom: a valóságban, a
Tényeknek teljes mértékben megfelelően adja-e elő
a történeteket, vagy csak egy kissé alakított-e rajta?
Nem vagyok bírósági. Minos japán döntési az elmondottak
felett. Véleményem viszont van.

úgy vélem a Nyugatra került bajtársaink, egy része, a
nautalgrájuk által véreztetve, néjntik a delgákat.
Bár minden lehetséges.

Teletartóink az is, hogy ott mint nem érték el azt az állapo-
tot, melynek rénesei lehettek volna, ha semmi sem válto-
zott volna 1945-ben. Vinnant minesegek olyan hát-rányos
helyrethet, mint mi. Tehát nautalgrázuak.

Magam révésől nem tartom lényegesnek ekkor a delgák-
ra jöggelmelet jöggelmelet.

Ei idehaza is előfordul, a mi vitézi események néhka-
mitánya 6 évvel fiatalabb mint én. Azon 1945-ben 18 éves
volt. Mégis úgy beül az ^{az 1945 előtti} ~~az 1945 előtti~~ vitézként mintha a Dunden
leghelsőbb veretői rétegekhez tartozna volna. És rajta
ilvül a Dunden belül vannak még ilyenek jó páran.

Erdemes lenne vitázni velük? Nem mondjuk, amit
akarnak. Mindegy. An idő nagyis kezdte a valótlansá-
gokat, vinnant a vita csak hát-rányos helyrethet alakítsa-
na ki.

El kell bucsúzzam. Már nem találkoztunk a bátyákkal
14-ik napján? Kár! Legutóbb látjuk egymást. Bárha
lehetne egy-két delgot alaposan áthelménykövés véleményt
kialakítani.

Ha van talált. orás írd meg, vagy telefonáld meg.
Ei minesen mehet.

Régi bajtársi szeretettel öleltek

ki:

holban sok mindentől
lehetne tárgyalni még

Propos! Tintószelvényes kéreszókómat tolna'csald kérek. Kedves
feleségemnek.

↳ als.

↳

„Köszönjük neked, Uram,
hogy *Ő* a miénk volt és az is marad,
mert aki él szeretettel szívében,
az nem hal meg, csak távol van...”
(Augustinus)

A Gyászoló család mély fájdalommal tudatja, hogy

V. KOMPORDAY PÁL.....

folyó év. NOV.....hó.....3.....napján, életének 78.....évében elhunyt.

Felejthetetlen halottunk földi maradványait folyó év. NOV.....hó.....17.....napján

12.....órákora sábraljajhelyi.....temető ravatalozójából,

katolikus vallás szerint helyezük örök nyugalomra.

DRÁGA EMLÉKE SZÍVÜNKBEN ÉL!

Táviratcím: Komporday 3532. Miskolc
Kavics u. 48.